

Počátečnost počátku (Martin Heidegger v jiném počátku myšlení)¹

Aleš Novák

Problematika počátku filosofie a počátku vůbec byla již často v dějinách západní filosofie nadhozena a zodpovídána. Avšak konkrétní analýza přímo počátečního dění počátku, tj. analýza *smyslu* počátku, to – troufnu si říci – nebylo doposud adekvátně (pokud vůbec!) probádáno.

Tzv. „pozdní“ myšlení M. Heideggera, vzdor všemu překrucování, kamuflování, odporu, výsměchu, odmítání či naopak apologetiky stran interpretů, není právě ničím jiným, než analýzou *smyslu* a *dění počátku*, který sice nese krycí, nesrozumitelný a zavádějící titul „EREIGNIS“,² který však ale je pokusem vysvětlit to, „co dnes kolem Zeměkoule *jest*“.³ Myšlení počátku totiž není ničím jiným, než tím, co Heidegger nazývá *pravdou* Býti (Wahrheit des Seyns), kolem níž celé jeho myšlení krouží.

Toto jeho myšlení dějící se pravdy Býti (seynsgeschichtliches Denken) je radikalizací a tím i překročením onoho fenomenologického nasazení, jež je formulováno maximou „k věcem samým“ (zu den Sachen selbst), tj. snahy myslet věci pouze z *nich samých a jako ony samé*. Heidegger to též formuluje tak, že chce myslet „bytí bez ohledu na zpětné založení

¹ Tato stať je do podoby článku upravený díl diplomové práce, jež nese název „Das anfängliche Denken und das Denken des Anfangs. Martin Heidegger im Übergang vom ersten zum anderen Anfang des Denkens“.

² Nemyslím si, že by bylo nutné termín typu EREIGNIS (či „Es gibt“) překládat, stejně jako se nepřekládají např. pojmy *logos* či *dao*. Je totiž zcela jedno, jak tuto záležitost *nazveme*, neboť tím rozhodujícím je to, jak ji *myslíme*. Slova a jména jsou zcela zanedbatelná, blavní je, co ona *záležitost sama* je a co pro nás znamená. Můžeme ji třeba nazývat sněhulák nebo právě počátek, jen když však víme, *co se tím míní*.

³ M. Heidegger, *Zur Sache des Denkens*, Niemeyer, Tübingen, 1969, str. 2: „... das Sein dessen, was heute rund um den Erdball ist, eigens in den Blick zu bringen...“ (dále jen ZSD).

v metafysice“, tedy myslet bytí přímo z bytí⁴ a ne již vzhledem k nějakému a od nějakého jsoucna, ať již světského či mimosvětského. Bytí myšlené jako ono samo však není nějakým odloučeným, autarkním, zásvětním strašákem, jenž si potají kuje své pikle. Bytí se děje ve své pravdě vždy a pouze tak říká ve „výkonu“ své bytnosti (Wesen), ve své počátečnosti a počínání, v nadcházení a přicházení (das Kommen) a v prodlévání (Verweilen), Bytí se děje *dokud a pokud a jakmile* jednakaždá věc, bytost, bůh *jest*, tj. je ponecháno být sebou samým, aniž by však Bytí bylo nějakou konkrétní věcí či nevěcí. Bytí se nikdy nikde neskrývá ani nelpí na sobě jako nějakém jsoucnu, nýbrž *jakmile a dokud* „něco“ *jest*, děje se vždy pravda Bytí, děje se počátek.

Myšlení Bytí v jeho pravdě, tedy myšlení počátku, vzdor „zdání“ „všeo-
becnosti“, samozřejmosti,⁵ a tak i vzdor lhostejnosti k „jedinečnému“, naopak právě tematizuje to nejkonkrétnější, nejbližší, nejnepatrnější a nejvzácnější, to zcela jiné od všeho každodenně spotřebovávaného, to, jež se nás, *jsme-li lidmi*, dotýká a týká (angeht), jež je tedy též (či hlavně?) *počátkem nás samých* v našem lidství a důstojnosti. Takoveto myšlení již pak ale nebude „ontologií“, již ani ne „fundamentální“, nýbrž *proměnou veškeré povahy* toho, o čem říkáme, že *jest*, včetně nás samých.⁶

Ponoukavé skýtání rozevření počátečnosti (Die Not der Entscheidung des Anfangs)

Ohledně počátku je vždy nasnadě položit tu nejtriviálnější otázku: *proč se někdy „něco“ vůbec počíná? Co vedlo k tomu, že něco započalo?* Heidegger sám to formuluje následovně: „Jaké nutkání (Not) vězelo v nutnosti, započít onen (první) počátek západního myšlení?“⁷ A sám si

⁴ ZSD, str. 2: „Es gilt, einiges von dem Versuch zu sagen, der das Sein ohne die Rücksicht auf eine Begründung des Seins aus dem Seienden denkt.“ – lb., str. 25: „Sein ohne das Seiende zu denken, heißt: Sein ohne die Rücksicht auf die Metaphysik denken.“

⁵ M. Heidegger, Gesamtausgabe I. Abteilung, Bd. 2, *Sein und Zeit*, Klostermann, Frankfurt/M., 1977, str. 3: „Man sagt, „Sein“ ist der allgemeinste und leerste Begriff.“

⁶ M. Heidegger, Gesamtausgabe III. Abteilung, Bd. 66, *Besinnung*, Klostermann, Frankfurt/M., 1997, str. 48 (dále jen Bes): „Dbaním smyslu (Besinnung) vstupuje člověk do pravdy Bytí (Wahrheit des Seyns) a dosahuje tak z této pravdy pramenící proměny „svě“ bytnosti (Wesensverwandlung): dosahuje čekatelství na skýtající prodlévání (Anwartschaft auf das Da-sein). Dbaní smyslu je současně osvobozením od „svobody subjektu“, vysvobozením z do sebe zapleteného zlidšťování (Vermenschlichung) člověka.“ (Přetlumočil A. N.)

⁷ M. Heidegger, Gesamtausgabe II. Abteilung, Bd. 45, *Grundfragen der Philosophie (Ausgewählte „Probleme“ der „Logik“)*, Klostermann, Frankfurt/M., str. 151 (dále jen Logik): „Welche Not waltete in der Notwendigkeit jenen Anfang des abendländischen Denkens anzufangen?“

jinde⁸ odpovídá, že ono nutkání je *nutností toho bezdůvodného* (die Not der Notwendigkeit des Unnötigen), že se tedy vzhledem k počátku nelze ptát „proč“, „z jakého důvodu“, neboť počátek není nějaké jsoucno, které by samo potřebovalo zdůvodňovat či ospravedlňovat. Počátek je totiž „stejnou měrou jak bez důvodu (grundlos), tak i bez absence důvodu (abgrundlos)“.⁹

Vzhledem k sobě tedy nelze pro počátek požadovat zdůvodnění či nějaké založení (tj. tedy nějaký jiný „počátek“ počátku) jeho počátečnosti, avšak počátek vzhledem k tomu, čemu nechává započít, se „pak“ chová jako skýtající ponoukání (verfügende Not) k započetí a prodlévání v tom kterém (je-weilig) svém vlastním bytí. Počátek sám nemá žádný důvod, nýbrž se *pro započaté*, *pro to od sebe odlišné*, odvíjí jakožto jeho skýtající ponoukání. Počátek totiž nemůže mít svůj důvod proto, že „před“ ním není žádné „před“, které by ospravedlňovalo a disponovalo počátek k tomu, aby byl tím, čím má být. V počátku není žádná sukcesivní řada „před-po“, jelikož je počátek sám teprve *konstitucí časovosti*, jsa totiž sám čirou (nikoli od přítomnosti viděnou) „budoucností“. V počátku však není ani „být“, ani „nebýt“. Veškeré obory být-nebýt, pravda-nepravda, smysl-nesmysl, důvod-bezdůvodnost, božské-smrtnelné se budou teprve konstituovat a budou se tak rozevírajícím způsobem rozhodovat děním počínajícího počátku, jenž *není ničím než sebou samým*, jenž nemá „v sobě“ nic než jen sebe a „před“ nímž není nic, ba ani nelze říci, že by „před“ ním „bylo“ nic, „ze kterého“ by se eventuálně „něco“ dalo např. „stvořit“, když i ono „nic“ se bude teprve konstituovat vůči „jsoucnu“.

Počátek tedy *nejprve konstituuje sebe sama* do podoby počátku *pro jiné*: počátek, Bytí, je pak počátkem *započatého*, které jediné je zakusitelné, či spíše je jednokaždé započaté zformováním a shrnutím počátku, v konkrétní zakusitelnou podobu „utulnutým“ počátkem, přítomnou se stavší budoucností, která je sama takto *vždy zcela odlišná* od všeho přítomného, neboť se sama nikdy nemůže stát přítomností, čímž by se zrušila. Přítomné, započaté je budoucností a počátkem samým jakožto tím, *jako co*

⁸ M. Heidegger, Gesamtausgabe III. Abteilung, Bd. 77, *Feldweg-gespräche (1944/45)*, Klostermann, Frankfurt /M., 1995, str. 165 (dále jen Fldwg).

⁹ Fldwg, str. 200/1: *Učitel*: Každý druh důvodu (Grund) je původem (Herkunft), avšak ne každý původ má charakter důvodu. Pak by se muselo jednat o původ, který nemá důvod. *Vězník*: Ba již ani ne bezdůvodnost a absence důvodu (Abgründe), když se přeci něco takového vyskytuje pouze vzhledem k důvodům.

Učitel: Pak bychom tedy museli myslet původ, jenž je stejnou měrou jak bez důvod (grundlos), tak i bez absence důvodu (abgrundlos).“ (Překlumočil A. N.)

se budoucnost a počátek *odpírají a skrývají ve prospěch* přítomně a započatě *ponechaného*. „Počátek je poskytnutí prodlévající zřejmosti (Anwesenung) toho kterého prodlévající zřejmého (des jeweilig Anwesenden), počátek je bytostí prodlévající zřejmosti: samo bytí (das Sein selbst).“¹⁰

Počátek je tedy to každému jsoucímu jeho vlastní určení a vymezení, tj. jeho pravdu a bytí *skýtající ponechání*, počátek ponouká (nötigt) jednokaždé jsoucno k tomu, *aby bylo sebou samým*. Počátek je pak, vzhledem k započatému, *skýtajícím a ponoukajícím ponecháváním* (die nötigende Not),¹¹ které každému jsoucímu skýtá pravdu jeho bytí, *jak a jako co* ono jsoucí samo *bude* přítomně a *bude* se nás jako takové dotýkat a oslovovat nás, aniž by však byl počátek jakýmkoli druhem kausace či dokonce působením (wirken). Počátek ve své povaze „ponoukajícího skýtání pravdy bytí jednokaždému jsoucnu“ je tím, jak Heidegger interpretuje na úsvitu dějin u Anaximandra (viz B1, Diels) vyvstávající obraz a myšlenku *to chreón*.¹²

Jakožto ponoukající skýtání *udílí* počátek každému jednotlivému *podíl* na jeho prodlévajícím ponechání (Weile),¹³ nechává jednokaždé jsoucno dospět sebe sama, být totožně se sebou samým, počátek je tak jeho bytím, pravdou bytí každého jsoucna, čímž se tedy počátek konstituuje do podoby „bytí“, které je bytím *jsoucen*, v to tedy, *jako co* my lidé tento počátek samozřejmě známe a zapomínáme. Počátek je proto člověkem zván bytím, jelikož se nám v této podobě dal poznat, jelikož se nás v této podobě dotkl (Angang) a oslovil nás (Anspruch).

Není tedy žádné o sobě a pro sebe jsoucí bytí, nýbrž pouze v *ponechání prodlít* (Anwesen lassen)¹⁴ jednokaždému jsoucnu můžeme zakusit něco takového jako „bytí“, jež na nás naléhá a dotýká se nás. Jednotlivé jsoucno pak není než konkrétně zakusitelnou podobou, tvarem, tvářností, patrností, postojem či postavou nebo porostem Bytí samého, tj. dění skýtajícího ponoukajícího počátku, který však *jako takový* nikde nelze najít, neboť není žádným jsoucnem. *Každé* jsoucno je pak výrazem a prodléváním, tvar a podobu majícím vyhrocením a „ztuhnutím“ dění počátku, každá věc např.

¹⁰ M. Heidegger, Gesamtausgabe II. Abteilung, Bd. 51, *Grundbegriffe*, Klostermann, Frankfurt/M., 1981, str. 117 (dále jen Grbgf).

¹¹ Grbgf, str. 102: „Im ersten Anfang des Denkens wird das Sein als *to chreón* – die nötigende Not – ins Wissen gehoben.“

¹² Ibid. – Též v Gesamtausgabe I. Abteilung, Bd. 5, *Holzwege*, Klostermann, Frankfurt/M., 1977, str. 362 (dále jen Hw): „*To chreón* ... das Anwesen des Anwesenden nennt.“

¹³ Hw, str. 368.

¹⁴ ZSD, str. 5: „Im Hinblick auf das Anwesende gedacht, zeigt sich Anwesen als Anwesenlassen ... Anwesenlassen zeigt darin sein *Eigenes*, daß es ins *Unverborgene* bringt. Anwesen lassen heißt: Entbergen, ins Offene bringen.“

je konkrétní tvářností (Gebärde) tuto věc skýtajícího (gönnende) světa.¹⁵ Každé započaté je tak vlastně počátkem *samým*, avšak přesto ne jím *samým*, jelikož sebou *samým* je pouze *on sám* jakožto *on sám*. Počátek je tím vždy a stále jiným od všeho a ke všemu započatému, poskytnutému a prodlévajícímu, počátek je jen sebou *samým*, což však není *nic jsoucího*, neboť teprve až započaté je, či není jsoucí.

Počátek, který nechává každé jsoucno dosíci sebe sama, tj. pravdy svého bytí, není ani působící kausací, avšak ani na něm jsoucna neparticipují (*methexis*) jako na nějaké své ideji. Počátek je bytostným, „imanentním“ *charakterem*, pravdou věcí *samých*, je tím, *jako co* se každé jsoucno děje a jest, je tím ono jsoucí skýtajícím, *jako co* ono jsoucí, jsouc sebou *samým*, *bude*. Počátek není ani prvotní impuls, ani čerpací stanice, kde jsoucna tankují svůj pohon. Počátek je celkovost předpokladů a z nich nutně, bylo-li jednou již započato, vyplývajících důsledků, které *vyústí a „ztvrdnou“* v konkrétní tvar a podobu, tvářnost a tvář, které se dějí v *podobě* těchto konkrétních podob a tvářností, takže každá věc či bytost je vskutku konkrétním *ztělesněním* počátku, toho tedy, jež ponechává všechno a každé být sebou *samým*, aniž by však působilo.

A právě proto, že každé jsoucno je ztělesněním, prodlením a výrazem počátku, že počátek je bytostně se dějícím *charakterem*, pravdou každého jsoucna, že počátek je bytím, tím, čím každé jsoucí jest, tak právě proto jej mohli, ba přímo museli Řekové zakusit a zvát jako *physis*,¹⁶ tedy jako to, co jsme zvyklí nazývat „přirozeností“, to, s čím se každý narodí jako se svou bytostnou „výbavou“, to co je mu a jen jemu vlastní, jeho *identita* se sebou *samým*.

Každé jsoucno je takto *počátkem ponechaná a ponouknutá* podoba, tvářnost, zvučení, vzrůst, postoj, pohled *počátku samého*. V jednotlivém započatém prodlévá v konkrétní podobu utvářený a urovnaný, nás oslovující a dotýkající se počátek. Každé započaté je tak *seberozvinutím* samotného počátku, *sebekonstitucí* počátku do podoby počátku pro vše a pro každé, který se však nevyčerpává a nevytrácí, nýbrž který je *přebytkem a hojností* přízně a obdarování.

Takto je pak počátek, jsa pouze sebou *samým*, veskrze *vším* – a přeci ani

¹⁵ Cf. M. Heidegger, *Unterwegs zur Sprache*, Neske, Pfullingen, 1959, str. 19 (Gebärde), str. 21 (Gönnen). – Česky v *týž*, *Báseňicky bydlí člověk*, OIKOYMENH, Praha, 1993, str. 59, 61.

¹⁶ M. Heidegger, Gesamtausgabe III. Abteilung, Bd. 65, *Beiträge zur Philosophie (Vom Ereignis)*, Klostermann, Frankfurt./M., 1989, str. 195 (dále jen Bt): „V prvním počátku bylo jsoucno zakoušeno a nazýváno jako *physis*.“ – Též Bes, str. 87: „(Bytí je) v prvním počátku *physis*, sebe samu rozevírající prodlévající zřejmost (Anwesenung).“ (Přetlumočil A. N.)

jedním konkrétním, ani vším dohromady, jelikož přeci je jen sebou samým. Počátek je pouhým počínáním, ponecháním jinému započít a být tak sebou samým. Lépe, než že je počátek vším, by bylo říci, že je počátkem pro všechno, všeho a každého, čímž by byla vyslovena jeho difference k tomu jím poskytnutému. On sám totiž zůstává jen sebou samým: počátkem *a ničím jiným*. Jelikož pak *není nic než sebou samým*, nemá ani nic proti sobě, ani ne něco započatého, ani nějaké „nic“, „z něhož“ by mohlo být „něco“ stvořeno: pak je přeci jenom pravda, že je vším, neboť počátek, *není-li ničím než sebou samým, je vším tím, čím on sám je*, je tedy sebou samým, tím veskrze nejním (*non-aliud*) od sebe sama, tím stejným se sebou samým (*idem*). Počátek, jsa sebou, je vším, jemuž ponechá započít, *a právě proto* nemůže být a není žádným započatým. Jen je-li počátek vším, čím on sám jako on sám je, je-li tedy počátkem započatého, je sebou samým, počátkem a ničím jiným.

Pravdou počátku je tak jeho seberozvinutí a sebekonstituce do podoby skýtajícího ponoukání (*nötigende Not*), pravdou počátku je tak vlastně jednokaždé započaté – a čím víc ho je, tím lépe pro počátek, jenž se děje jako štědrost bohatství svých podob, jež je však vpravdě *chudobou*, neboť vše není nic jiného než-li *on sám*, jedno, totéž (*das Selbe*). Jen je-li jsoucí, zakoušíme bytí a jen skýtá-li jsoucí, děje se pravda bytí. Bytí, počátek, není kdesi „věčně“ přítomné jsoucno, nýbrž skýtá každému jsoucímu jeho ponechanost, pravdu jeho bytí. Proto ani nemůže vůči počátku stát něco jiného, neboť *vše jest tak, že je jím samým*, spíše že *on sám je tak, že je vším*, což je pravda, kterou věděl a vyslovil již Parmenidés.¹⁷

Proto se počátek děje *stále a vždy, jakmile a pokud a dokud* je (*Es gibt*) bytí. Ohledně počátku také není možno hovořit o žádném počtu, leží-li totiž počátek mimo veškerou počitatelnost, již on sám teprve dává povstat. Počátek je totiž vždy konkrétní, *jedinečný, neopakovatelný*, a tak vzácný (*selten*), jelikož je vždy tak říkáje *originální*. Počátek je vždy *první a poprvé*, neboť není než sebou samým. Jeho jedinečnost vyplývá z jeho prodlévat ponechávající povahy, z povahy ponoukání a skýtání, z jeho povahy „*non-aliud*“ a „*idem*“, z toho tedy, že je sebou samým a nic než sebou samým, tedy vším, čím on sám je.

Proč pak ale hovořit o nějakém prvním a jiném počátku, když je každý počátek tím prvním a poprvé?

¹⁷ Viz B7 a 8, Diels: „...ono jsoucí, jež nevzniklo, nezajde také, že je jediné, celé a pevné i neukončené. Nebylo nikdy a nebude – *jest nyní najednou* (zvýraznil A. N.) celé, souvislé, jedno.“ – Viz též Hérakleitos, B50, Diels.

Jelikož tzv. *první* počátek je tou událostí, kdy se *poprvé* (erstmalig) člověka, činíc jej tak *teprve vůbec* člověkem, dotklo něco takového jako „bytí“, svět, dějiny.¹⁸ Počátek poprvé konstituoval významnosti typu být-nebýt, pravda-nepravda, smysl-nesmysl, jedno-mnohé, božské-smrtné, svět-země, významnosti, které *určují a konstituují dráhy pobývání* a (vágně v jeho neurčitosti chápaného) „světa“, tedy významnosti, které se člověka v jeho bytí jakožto *člověka* (a nikoliv pouhého zvířete) týkají a dotýkají ve své naléhavosti, které určují člověka v jeho lidství a odlišují jej od zvířecosti. Vždyť proč jen člověk má potřebu napsat Odysseu, postavit Tádžmahál, namalovat Monu Lisu, zkonstruovat parní stroj? Bohové to nepotřebují a zvířata nemohou. Počátek tak konstituuje (dotýkaje se člověka, vůči němuž se vyjevuje) dráhy toho, jež se člověka týká a dotýká v jeho bytí, rozevívá a urovnává (ent-scheidet) veškerou významovost světa a bytí ve světě, počátek takto rozevívaje a urovnávaje svět do konkrétních podob je tím, co vše ještě *teprve* nastane a nadejde, co nám je ušetřeno, co nás ještě čeká a co nám ještě zbývá. Počátek je tak *budoucností* a tím, jež přicházejí nadchází (das Kommen),¹⁹ a tak je tedy tím, co se udílí až naposled, *počátek je tím posledním*.²⁰

Počátek, skýtaje svět a bytí jednotlivému jsoucnu, rozevívá blízkosti a dálky, rozevívá horizont budoucnosti, „ze které“ k nám a na nás do přítomnosti prodlévání přichází vše, jež je a má být. Každé jsoucno je tím, čím *bude* a bude sebou *kompletně* *teprve* tehdy, až když skončí, až když mu je odepřena a zamezena jeho budoucnost, *to poslední, co mu ještě zbývá*, tedy ve smrti a zániku. Počátek jakožto ponoukající skýtání je rozevřením budoucnosti jako toho, co bude a ponechá přítomně a nepřítomně prodlévat při nás, je tím, co nám ještě zbývá, co se udělí až naposled a nakonec, počátek je tím, co k nám, ke každému jsoucímu přichází jako pravda jeho bytí, počátek je přicházením.²¹

Počátek, který je přicházejícím ponoukáním (Not), je takto „tím ustanoveným (das Not-wendige), jež přichází, ve smyslu nezdůvodnitelného při-

¹⁸ Logik, str. 160: „Die Not nötigt in das Zwischeninne dieser Unentschiedenheit. Sie wirft das Entscheidbare und zu Entscheidende dieser Unentschiedenheit *erstmalig* auseinander. Sofern diese Not über den Menschen kommt, versetzt sie ihn in dieses Zwischen des noch unentschiedenen Seienden als solchen, des Unseienden als solchen. Durch diese Versetzung aber kommt der Mensch ... *erstmalig* in die Entscheidung der entscheidendsten Bezüge zum Seienden und Unseienden.“

¹⁹ M. Heidegger, Gesamtausgabe III. Abteilung, Bd. 69, *Die Geschichte des Seyns*, Klostermann, Frankfurt/M., 1998, str. 86 (dále jen GdS). – Též viz *týž*, Nietzsche, *Bd. 2*, Neske, Pfullingen, 1989, str. 481 (dále jen NII).

²⁰ M. Heidegger, Gesamtausgabe II. Abteilung, Bd. 54, *Parmenides*, Klostermann, Frankfurt/M., 1982, str. 2 (dále jen Parm.): „Der Anfang ist das Letzte.“

²¹ M. Heidegger, Gesamtausgabe I. Abteilung, Bd. 4, *Die Erläuterungen zu Hölderlins Dichtung*, Klostermann, Frankfurt/M., 1981, str. 171 (dále jen EHI).

cházení, které v sobě přináší nejryzejší volnost (die reinste Offenheit) nejprostšího rozevření (der einfachsten Entscheidungen).²² Konstituuje-li počátek samo „bytí“ do podoby „jsoucno být ponechávajícího skýtání a ponoukání“ (Anwesenlassen), pak jednak nemůže sám být nijak něčím založen, a jednak v sebekonstituci rozevírá veškeré horizonty a dráhy možností a nutností jevení a prodlévání, které vyplývají z rozevírající a tím veškerou souvislost rozhodující konstituce počátku samého, tj. z oné povahy počátku, že je počátkem pro vše a každé jednotlivé.

Je-li počátek *rozhodujícím ustanováním* (das Notwendige), tak to nikterak nemá mínit, že by byl počátek nějakou „nutností“ či dokonce slepě a lhostejně se prosazujícím „osudem“ ve smyslu „*fatum*“. Počátek jakožto ustanovení ponoukajícím skýtáním „vpadá do světliny, která pozbývá toho, jež by skýtalo všemu a každému jeho smysl, a konstituuje, tj. proměňuje tuto zívající nouzi nedostávání se pozbývání po způsobu být-ponechávajícího ustanovení bytostných rozhodnutí a rozevření možností pro bytí.“²³ Počátek jakožto být-ponechávající konstituce toho každému vlastního (pravdy bytí), počátek jakožto ponoukové skýtání takto konstituuje *konkrétní*, jednotlivé započaté, ponechává jej *přijít ke zjevu a ke slovu*, nechává jej *nabýt své pravdy a svého určení, nabýt tvaru a podoby, a tak přítomně a zjevně prodlít*. Dění počínání se jakoby zauzluje do sebe a tím „ztuhne“ v pevnou, přítomně prodlévající a zakusitelnou podobu a tvar, v *konkrétní* věc, bytost, tvář, jsoucí.

To, co se počíná, co přichází (das Kommen), se tak obrací *ve svém přicházení* do sebe a takto *dojde*, stavši se tím, co již bylo (das Gewesene) a jako co tedy může *přítomně* prodlít a být (das Anwesende).²⁴ A tak vše, co je, prodlévající, je ustanovené a takto je i nutně, neboť vyplývá ze vzájemného překřížení toho přicházejícího s tím, co vždy již bylo, které jedinečně skýtá prostotu volnosti pro přítomné, jež je jen tím způsobem přítomno, že již bylo a ještě bude, tj. že *trvá a prodlévajíc sebezpotvrzuje* své bytí, že je *naráz celým svým časem* a vždy jím bylo a vždy (*dokud* tedy bude) bude.²⁵ Každá

²² GdS, str. 85.

²³ GdS, str. 86: „... das Notwendige ... stößt in die Lichtung der Notlosigkeit und wendet, dh. wandelt die Not in der Weise der Freistellung in die Freistätte wesentlicher Entscheidungen.“

²⁴ Žitým příkladem může být např. narození dítěte, které přichází, je „nové“, avšak je člověkem, tím jenž již byl a rozevíraje udržuje otevřený a jej přijímající „svět“, a jen takto vzájemným křížením toho, jež nadchází a toho, jež již bylo, může přítomně prodlít a být.

²⁵ Smrt je pak např. nebyla než zamezením možnosti „mít“ budoucnost, byla by odpadnutím od počátku, vypadnutím z pravdy bytí. Ve smrti se tak cele staneme byvšími bez možnosti se k sobě a ke „svému“ času jakkoli vztahovat. Ve smrti jsme pak ryzí (a tak prázdnou) identitou, jíž se nedostává jakékoli možnosti difference, tj. možnosti vztahu k sobě a k jinému, možnosti být „vně“ sebe při jiných a s jinými.

přítomnost je totiž přítomná *jen potud, dokud* bude, budoucnost je tak pramenem času a především oné metafysikou tolik prosazované přítomnosti.²⁶

Že však počátek jakožto budoucí vystupuje v zakusitelné podobě přítomného prodlévajícího jsoucna, to je tím rysem počátku, že skýtaje ponoukaje sám sebe v podobě nadcházení, tj. ve své počátečnosti, *odpírá* ve prospěch toho, jemuž nechá vzejít a započít, jež ponouká přijít ke zjevu, přijít k sobě samému, jakoby se „probudit“ do bytí. Nechá vaje započít, *uchovává si počátek svou počátečnost, svou diferenci od započatého*. Budoucnost totiž nikdy fakticky nemůže nastat, neboť by se tím sama zrušila a zamezila by tak „dalšímu“ nadcházení a tím pádem především jakémukoliv trvání. Budoucnost má svůj smysl v tom, že se stále jakoby vzdaluje, čím více se blíží okamžik jejího „nastávání“, tím více se ona *jakožto budoucnost, jakožto skýtání*, a ne jako nějaké poskytnuté jsoucno, odpírá, dávajíc příležitost přítomnému a jsoucímu, aby vzešlo a bylo.

To ustanovené, započaté takovýmto skýtajícím a sebeodpírajícím skýtáním je vlastně jakýmsi „výsledkem“, fakticky zakusitelným, jsoucím rezultátem onoho počátečního ponoukání k sobě samému, do pravdy svého bytí. To ustanovené, jednotlivé jsoucí, je tak konkretizací, ustanovením, utvarováním, prodléváním, urovnáním a dotekem *dění počátku samého*, je počátkem samým, avšak právě *jen v podobě započatého* čili nikoli počátek jako on sám ve své pravdě, *nýbrž počátek jako to, jako co on sám sebe odpírá*.

Je-li pak vše, co jest, ustanovené, prodlévající, pak věru nepotřebuje žádný důvod ani ospravedlnění svého bytí, jelikož je pouze sebou samým, je počátkem, jedinečně a tím i vzácně (selten), jelikož je každé jsoucno svým způsobem vždy poprvé a naposledy, což je pak tím nejadekvátnějším a nejpádnějším zdůvodněním sebe sama.²⁷

Počátek jakožto ono skýtaje ponoukající, jež ponouká dosíci vlastního bytí a určení, které sám každému jednotlivému poskytuje, je pak tím, co teprve bude, tím čím se každé a každý teprve *během a v průběhu* svého bytí stane, či naopak nestane, není-li autenticky (eigentlich) podle pravdy svého

²⁶ Logik, str. 42: „Přítomnost je vždycky později než budoucnost, která je tím posledním (das Letzte). Přítomnost pochází z boje (aus dem Kampf) budoucnosti s bylým (Gewesene)“. (Přetlumočil A. N.)

²⁷ Výjimkou je v době GE-STELLu, která postrádá vazbu k počátku a je tak nouzí opuštěnosti stran Býti (Not der Seynsverlassenheit), převládající samoúčelná *produkce* smyslu a důstojnosti-zbaveného materiálu spotřeby, který nemá žádný jiný význam, nežli právě být spotřebováván za účelem další produkce, kdy je vše a každý nahraditelný a postradatelný, a tak vlastně bezcenný. Je zcela symptomatické, že *masová produkce a masová likvidace* (např. holokaust) se udály a dějí právě v epoše zvané GE-STELL, kdy je počátek, smysl a pravda Býti zcela zpustošen a zapomenut. Holokaust a McDonald's jsou fenomény v rámci myšlení počátku (seynsgeschichtliches Denken)!!

bytí (*kata to chreón*). Bytí však není nikdy hotová a pro všechny věky stálá „idea“. Počátek, pravda bytí, se děje jakožto *sebeodvíjející se budoucnost*, která se tak stává smyslem času, když totiž *skýtá otevřenou volnost* pro dosažení (Ankommen) a prodlévání (Anwesen) každému jsoucnu, čímž jej – alespoň člověka – uvolňuje a disponuje k tomu, co obvykle nazýváme *svobodou, rozhodováním a jednáním*.

Počátek tedy spočívá v přicházení.²⁸ A teprve v tomto je ryze sebou samým, když jiné skýtaje se v jeho prospěch odpírá, když totiž není „něčím“ konkrétním, žádným jsoucnem, nýbrž ponoukaje a skýtaje ve svém počínání a sebekonstituci zachází a zaniká, není nijakým započatým, nýbrž sebe zachovává ve své počátečnosti a pravdě.

Přicházení a zánik (Das Kommen und der Untergang)

„Počátek nejprve nechá vzejít svou zpět k vlastní identitě (Innigkeit) se obracející počátečnost (Anfangnis). Počátek se ponejprv ukazuje v započatém, ani tam však v jako takovém. I když započaté jako takové vystupuje, může ještě zůstat ono samo a celá „bytnost“ počátku skryta. Proto se počátek ponejprv odhaluje v tom, co v jistém smyslu z něho pochází a odchází. Počátek nechává původně za sebou blízkost své vzházející bytnosti, a tak ji skrývá... První počátek je sice tím, jež vše rozhoduje, avšak přesto není *počátečním počátkem* (der anfängliche Anfang), tj. počátkem, jenž současně rozevívá (lichtet) sebe a prostor svého prodlévání (Wesensbereich) a tímto způsobem sebe započíná. Počátečnost (Anfangnis) počátečního počátku nadchází naposled (ereignet sich zuletzt).“²⁹

Počátek je tedy tím, co se – počínaje – skrývá a co teprve musí, započal-li počátek, nastat. První počátek je v sobě samém počátkem *jiným*. Jako to, co se skrývá, je počátek tím, „co se v dějinách v rozhodujících (wesentlichen) okamžicích neudálo“, a „toto, jež se neudálo, přesto musí nastat. To, co se neudálo, je spíše tím nutně zadržným a v počátku a skrze počátek pojatým (im und durch den Anfang Zurück- und Einbehaltene), čímž počátek zůstává tím nezdůvodnitelným a nezaloženým (das Unergründliche)“.³⁰

Co je tedy tím zadržným a v počátku pojatým, jež přesto nadchází v přicházení toho nepatrného a posledního? Co skrývá počátek, zatímco sám sebe skrývá? „Svůj, v sobě rozhodně připravený, zánik (Untergang)“...

²⁸ EHD, str. 171; GMS, str. 169.

²⁹ Parm., str. 201/2 (*přetlumočil A. N.*).

Nejvyšší počátek (der höchste Anfang) sám sebe uzavírá a počíná tím nejhlubší zánik (den tiefsten Untergang).³¹

První počátek, který se ve svém počínání, tj. ponoukavém skýtání, odpírá ve prospěch toho skrz něj započatého,³² tento počátek je svým vlastním zánikem: neboť „vše počáteční počíná se svým zánikem.“³³ Počátek není nic započatého, nýbrž započaté skýtá, *vzhledem k němuž a od něhož* jediné je zakusitelný, tak jako je např. jedno (*to hen*) zakusitelné jen vůči a jen od mnohého (*ta polla*).

Počátek ve svém prvopočátečním započínání však není zachován a myšlen jakožto ponoukající skýtání (verfügend-nötigende Not): nikoliv, dle Heideggerových často diskutabilních interpretací, skýtající *aléthea*, nýbrž skrz ni poskytnuté *on hé on* je zakoušeno a pozdviženo do vědění. Proto je z *nutkání počátku samého* zapotřebí, aby nastal počátek *jiný*, ve kterém by byl počátek uznán a ponechán *jako on sám ve své počáteční pravdě*. „Počátek... *spočívá* pouze v počínání, to znamená: je tím samým a sám sebou jen tehdy, dokud se obrací do sebe (solang er in sich selbst zurückgeht).“³⁴

Skýtaje jiné, odpírá počátek sám sebe. Počátek, pravda Býti, je v sobě samém nejostřejší diferencí vůči všemu a každému, počátek je jen sebou samým, je tím zcela *nejiným od sebe samého*. Je-li jen sebou samým, právě a *prostě* jen počátkem, tak počínaje musí být svým vlastním zánikem, neboť počínaje *již skýtá započaté*, to jiné od sebe sama, a tak musí „skončit“. Počátek je pouze skýtáním, nastáváním, budoucností, která nikdy nedorazí, neboť by se tím, jak bylo řečeno svrchu, sama zrušila. Jen přítomné je přítomno. Budoucnost nikdy nenastává, počátek nikdy netrvá, není, je „mimo všechnu jsoucnost“ (*epekeina tés oysias*),³⁵ je jen sebou samým. Musí se tak vzhledem k započatému jevit jako zánik.

Počátek, počínaje, sám sebe upírá a tím dává vzejít započatému, ustanovuje (nikoli zapřičiňuje!!) konkrétní, jsoucí. „Zánik, v silném slova smyslu, je chodem k mlčenlivému skýtání nadcházejícího (der Gang zur verschwiegenen Bereitung des Künftigen), okamžiku a prodlení, v nichž se rozhoduje o návratu a scházení bohů. Tento zánik je nejprvnějším (erstester) počátkem.“³⁶

Počátek zve a ponouká jedenkaždé, aby bylo sebou samým. Každé zapo-

³⁰ Logik, str. 123 (přetlumočil A. N.).

³¹ Bes, str. 253.

³² V prvním počátku je to dar (Gabe) zkušenosti a doteku jsoucna jako jsoucího (*on hé on*).

³³ Bes, str. 253.

³⁴ GdS, str. 22.

³⁵ Platón, Rep. 509b9.

³⁶ Bt, str. 379 (přetlumočil A. N.).

čaté je tak vlastně počátkem samým *v podobě svého vlastního odepření*. Každá tvář, každý tvar, jsoucno je tím, *jako co a v co* se počátek sám skryl, odepřel a utvaroval. Jednokaždé jsoucno je pak tím, jako co se nás dotýká a oslovuje *samo Býti, ono zcela jiné od každého a všeho jsoucího a to nejiné od sebe samého*. Každá věc či bytost je konkrétní tvářností a patrností, vyústěním a stvarováním celého dění, které vágně nazýváme „svět“. A v podobu světa je pak též třeba proměnit dosavadní, metafysikou notně poznamenanou podobu oné záležitosti myšlení (Sache des Denkens), jež sluje Býti.³⁷

Chceme-li tedy pochopit, co dnes kolkolem Zeměkoule *jest*, pak musíme zakusit jednokaždé jsoucno v tom, co a jak *ono samo* je.³⁸ A tím vždy a všude nutně bude počátek, pravda Býti. Tento počátek, realizuje se ve svém počínání, je svým vlastním zánikem, neboť je přeci pouze počátkem a nikoli započatým. *Sebeuskutečniv se, jsa počátkem, zaniká – a jen tak* je sebou samým.

Počátek je, takto se sebeodpíraje, tím nastávajícím, jež nikdy nedorazí, jež zůstane vždy otevřeno. Na svět přijde vždy jen jsoucí, dítě, tvor, věc, nikdy ne Býti samo. Počátek sám sebe *zadržuje* v přicházení, je stále a vždy budoucí, tím posledním (das Letzte). „Počátek setrvává jakožto přicházející (Anfang bleibt als Ankunft.) Počátek je o tolik spočívající, o kolik blíže nastává možnost, že může přijít a nastat a přináší ve svém přicházení (Kommen) vše to, jež drží při sobě (was er bei sich hält)“.³⁹ Takto spočívaje u sebe (nikdy ale ne o sobě kdesi v zászvěti!!) je počátek počátečně, ve své pravdě.⁴⁰

Jakožto přicházející, jakožto odvíjející se budoucnost, je tak počátek *původem dějin*.⁴¹ Počátek skýtá a ponouká vše, co může být a bude, aniž by byl předem hotovým „osudem“ či „pytlem“ nějakých „idejí“. „V něm“ není nikdy nic hotovo, aby se pak fatalisticky (ne)dělo. Počátek spíše jednokaždé započaté *disponuje* k tomu, aby bylo tím, čím ono samo *ze sebe* je. A čím každé jsoucí bude, to je ponecháno na něm samém. Již bylo řečeno,

³⁷ ZSD, str. 40/1.

³⁸ To pak nutně vede k onomu „tautologickému“ způsobu mluvy, který tolik popouzí. Ale jak již *naznačeno* zcela na počátku, není to než *radikalizace původního fenomenologického nasazení, je to ryze autentický způsob tematizace jsoucna jako jich samých*. – Viz alespoň jednu práci, jež se snaží pochopit Heideggerovy „tautologie“: C.-A. Scheier, *Die Sprache spricht. Heideggers Tautologie*, in: *Zeitschrift für philosophische Forschung*, Bd. 47, 1(93), Klostermann, Frankfurt/M.

³⁹ EHD, str. 171 (*Přetlumočil A. N.*).

⁴⁰ EHD, str. 75: „Spočívání (das Bleiben) jakožto přicházení (das Kommen) je myšlením *nepředjímatelná (unvordenkliche) počátečnost počátku*.“ (*Přetlumočil A. N.*)

⁴¹ *Logik*, str. 40: „Budoucí je *původem (Ursprung) dějin*. Budoucí je však *velkým počátkem (großer Anfang)*, tím, jenž - stále se odpíraje - nejdále zasahuje zpět a současně nejdále předbílá vpřed.“ *Ib.*, str. 36: „Budoucí je počátek všeho dění (Geschehen). V počátku je vše obsaženo.“ (*Přetlumočil A. N.*)

že právě pro tento rys počátku jej Řekové *museli* zakusit a pojmenovat jako *physis*, jako pravdu bytí každého jsoucna, jako *jeho* pravdu, nikoli nějakou obecnou, lhostejnou, nýbrž *physis* je jednakaždá věc, ne nějaká obskurní a vydestilovaná „příroda“ vůbec.

Jsoucna pak nejsou „obrazy“ či jen dokonce „odrazy“ nějakých „idejí“, ani nejsou „dílem“ nějakého „stvořitele“ či „představami“ nějakého „subjektu“ (ať si je transcendentální jak chce), nýbrž jsou sama sebou, mimo každý důvod a ospravedlnění. Jejich ospravedlněním a důvodem jsou ona sama, jejich počátek. Počátek připouští a ponechává jsoucna sobě samým, propouští a ponouká je k sobě samým, do své pravdy.⁴²

Takto vše a každé ponoukaje, vládne počátek všemu a vším. Řecký výraz *arché* proto znamená obé: jak počátek, tak vládu. Vždyť vládnout může jen ten, kdo drží v moci to rozhodující, to základní, jímž je počátek, který právě – počal-li – o všem již (nikoli však fatálně) rozhodl.

Je-li počátek počátkem *všeho*, jsou dějiny *jeho vlastními dějinami*.⁴³ Proto i např. „technika“ není čímsi démonickým či z nebe spadlým, nýbrž (sice notně zamotaným a troskovitým, avšak přesto) děním a vyhrocením počátku samého, který vystupuje pro člověka v jednotlivých *epochálních*, dějinně zakusitelných a dějinnou souvislost vždy teprve vůbec zakládajících podobách, které můžeme znát pod názvy „dějiny filosofie“ či „umění“, tj. jakožto dějiny „západní kultury“. Má-li se udít jiný počátek, pak by země zapadajícího slunce (das Abendland) doznala svého jitra a úsvitu. Pak by mohlo nastat to poslední a nejnepatrnější, to nejvzácnější a nejbližší, jež si nelze ani vynutit, ani vymodlit.

„Počátek sám sebe uzavírá a započíná tak nehlubší zánik. Z tohoto vzhází *poslední Bůh* (der letzte Gott). Jelikož je tím nejvzácnějším a nejojedinelejším (der Seltenste), náleží mu nejdelší doba přípravy a nepředvídatelná náhlost (unvordenkliche Plötzlichkeit) jeho blízkosti.“⁴⁴

A víme-li, že „již jen nějaký Bůh nás může zachránit“,⁴⁵ pak jiný počátek je především věcí každého, kdo stojí o (nejen svou) záchranu.

⁴² Pak je také nutno vidět, že ve zmiňovaném příkladu dítěte jeho počátkem nejsou jeho faktičtí rodiče, nýbrž ono samo, jež si své zrození na svých rodičích v podstatě „vynutí“, jež si je k tomu pouze „zvolí“ a „využije“. Asi to zní absurdně, ale na tom nezáleží ani to nemluví proti věci samé. Tu je pak i vidět, že počátek není žádná kausace, nýbrž přicházení a ponoukání, skýtání a ponechání.

⁴³ GdS, str. 136: „Dějiny jsou proto vždy a jen dějinami počátku. Vždy jsou tím počátečním a spočívají v počínání.“ (Přetlumočil A. N.)

⁴⁴ Bes, str. 253.

⁴⁵ „Už jenom nějaký Bůh nás může zachránit“. Rozhovor pro časopis Spiegel, in: FC, 1 (95), str. 24.